

โรค布鲁เซลโลซิส (Brucellosis)

โรค布鲁เซลโลซิส หรือ โรคแท้งติดต่อในสัตว์ เป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน เกิดจากการติดเชื้อ *Brucella* หลายสายพันธุ์ (Species) ทั้ง *B.abortus* พบในโค กระบือ *B.melitensis* พบในแพะ แกะ *B.suis* พบในสุกร *B.canis* พบในสุนัข *B.ceti* พบในแมวน้ำ และ *B.pinnipedialis* พบในปลาวาฬ และปลาโลมา พบผู้ป่วยได้ทั้งมีไข้แบบเฉียบพลันและมีไข้ เป็น ๆ หาย ๆ ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย เหงื่อออกมาก หนาวสั่น น้ำหนักลด คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร ปวดตามร่างกาย และปวดตามข้อ โคน กระบือ สุกร แพะ แกะ หรือสุนัข เป็นแหล่งรังโรค คนติดต่อจากการสัมผัสโดยตรงกับเนื้อเยื่อ เลือด ปัสสาวะ สารคัดหลั่งจากช่องคลอด ลูกสัตว์ที่แท้งออกมา (โดยเฉพาะรก) โดยเชื้อจะเข้าทางผิวหนังที่มีแผลหรือรอยขีดข่วน และอาจติดต่อโดยการดื่มน้ำนมดิบจากสัตว์ที่มีเชื้อ หรือผลิตภัณฑ์นมดิบ ประชากรกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์หรือทำงานในฟาร์ม ผู้ที่ทำงานในโรงงานฆ่าสัตว์ สัตวแพทย์ ผู้ที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ ผู้ที่นิยมดื่มน้ำนมดิบ หรือบริโภคเนื้อสัตว์ที่ไม่ผ่านความร้อนที่เพียงพอ พบว่า มีรายงานครั้งแรกในประเทศไทยปี พ.ศ. 2513 ที่จังหวัดระยอง ผู้ป่วยเป็นเพศหญิง ก่อนป่วย 6 เดือน มีประวัติเคยทำงานในโรงฆ่าสัตว์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณท่าเรือคลองเตย จังหวัดกรุงเทพฯ - ธนบุรี (ในสมัยนั้น) จากนั้นไม่มีรายงานผู้ป่วยโรคนี้ จนเมื่อปี พ.ศ. 2546 มีการรายงานพบผู้ป่วยโรค布鲁เซลโลซิส ที่จังหวัดราชบุรี และพบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2546 - 2556 มีผู้ป่วยติดเชื้อ *B.melitensis* จำนวน 119 ราย จากการสัมผัสแพะ แกะ โคน ดื่มน้ำนมแพะดิบ และกินรกแพะ และติดเชื้อ *B.suis* จำนวน 3 ราย จากการสัมผัสสุกรป่า และรับประทานเนื้อสุกรป่าสุก ๆ ดิบ ๆ แต่ไม่มีรายงานผู้ป่วยที่ติดเชื้อ *Brucella* สายพันธุ์อื่น ๆ จังหวัดที่เคยมีรายงานผู้ป่วยโรค布鲁เซลโลซิส ได้แก่ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ลำปาง ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี จันทบุรี สระแก้ว ชัยนาท ลพบุรี สระบุรี นครสวรรค์ สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ปทุมธานี สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร เลย นครพนม ชัยภูมิ สตูล ยะลา และนราธิวาส⁽¹⁾

ในปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานว่าพบผู้ป่วยโรค布鲁เซลโลซิส 5 ราย ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต โดยลดลงจากปี พ.ศ. 2556 จำนวน 5 ราย พบผู้ป่วยในภาคกลาง 4 ราย และภาคเหนือ 1 ราย ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ไม่มีรายงานผู้ป่วย (รูปที่ 1) โดยพบผู้ป่วยจากจังหวัดกาญจนบุรี 2 ราย นครปฐม 2 ราย และอุตรดิตถ์ 1 ราย (รูปที่ 2) ผู้ป่วยเพศชาย 2 ราย เพศหญิง 3 ราย ผู้ป่วยมีอายุระหว่าง 10 - 44 ปี (มีฐานอายุ 25 ปี) พบผู้ป่วยในเดือนกุมภาพันธ์ 1 ราย เมษายน 3 ราย และมิถุนายน 1 ราย (รูปที่ 3) ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชุมชน 3 ราย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 ราย มีอาชีพรับจ้าง 2 ราย เป็นนักเรียน 2 ราย ค้าขาย

1 ราย และเกษตรกรกรรม 1 ราย พบผู้ป่วยที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ติดเชื้อ *B.melitensis* จากการสัมผัสแพะ ที่มาจากฟาร์มในจังหวัดราชบุรี เมื่อเดือนมิถุนายน 2556 จำนวน 30 ตัว โดยพบว่าตั้งแต่เดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2557 มีแพะแท้งลูกจำนวน 11 ตัว สันนิษฐานว่า ผู้ป่วยติดเชื้อจากสัตว์คัดหลังจากแพะป่วยหรือขณะจับซากแพะไปฝัง มีการเก็บตัวอย่างเลือดแพะ จำนวน 28 ตัว (ยกเว้นลูกแพะเกิดใหม่) ส่งตรวจตัวอย่างเลือดที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิษณุโลก จากผลการตรวจโดย Rose Bengal Test ให้ผลบวก 26 ตัวอย่าง ร้อยละ 92.85 ตรวจยืนยันด้วยวิธี Complement fixation test ให้ผลบวก 16 ตัวอย่าง (57.14%)⁽²⁾

จังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงแพะนม และแพะเนื้อจากกรมปศุสัตว์ เพื่อผลิตเนื้อและนมส่งโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารฮาลาล เพื่อการส่งออก ทำให้ประชาชนสนใจเลี้ยงแพะมากขึ้น โรคนี้มักพบในกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ หรือทำงานในฟาร์ม ที่มีการสัมผัสกับสารคัดหลั่งจากสัตว์ที่เป็นแหล่งรังโรคสำคัญ คือ แพะ แกะ โดยเฉพาะการล้วงรก ทำคลอด รีดนม หรือฆ่าแพะและสัตว์ โดยไม่มีอุปกรณ์ป้องกันร่างกาย ทำให้มีโอกาสติดเชื้อระหว่างทำงานสูง

อย่างไรก็ตาม อาการและอาการแสดงทางคลินิกของโรคนี้คล้ายกับโรคอื่น ๆ อีกหลายโรค หากผู้ให้การรักษาไม่ตระหนักถึงโรคนี้ ก็จะไม่มีการส่งตัวอย่างตรวจทางห้องปฏิบัติการ ทำให้รายงานพบผู้ป่วยด้วยโรคนี้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งตรงข้ามกับรายงานของกรมปศุสัตว์ที่ตรวจพบโรค布鲁เซลโลซิสในสัตว์ทั้งแพะ แกะ โคน กระบือ และสุกร อย่างต่อเนื่องในหลายจังหวัด ดังนั้น การแนะนำให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ แกะ โคน กระบือ ฯ ในการป้องกันการติดเชื้อจากสารคัดหลั่งต่าง ๆ รวมถึงการสังเกตสัตว์ป่วย ตาย หรือการแท้งลูกของสัตว์ จึงมีความสำคัญต่อการป้องกันการเกิดโรค

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2557). คู่มือแนวทางการป้องกันโรค布鲁เซลโลซิส. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
2. กรณีการ หนองพั้งเทียม. โปรแกรมตรวจสอบข่าวการระบาด (Outbreak Verification). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.boe.moph.go.th/eventbase>. (สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 มิถุนายน 2558)

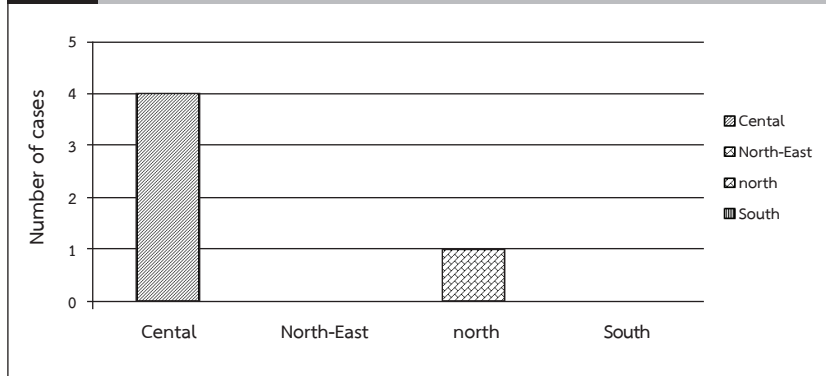
ผู้เรียบเรียง

ชนิษฐา ภูบัว, อัญชญา วากัส

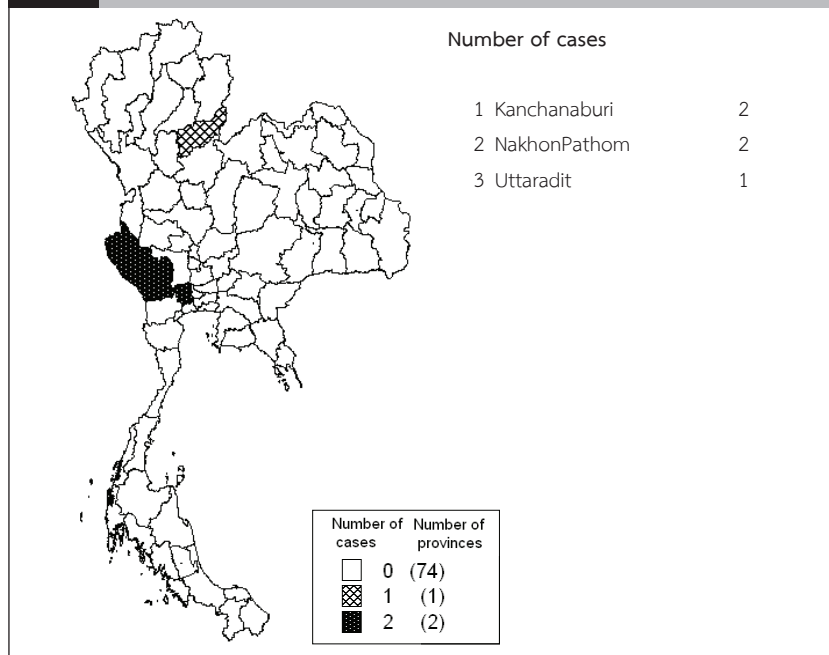
บรรณาธิการวิชาการ

น.สพ.ประวิทย์ ชุมเกษียร, นพ.ภาสกร อัครเสวี

Fig.1 Reported Cases of Brucellosis by Region, Thailand, 2014

Fig.2 Reported Cases of Brucellosis by Province, Thailand, 2014

Fig.3 Reported Cases of Brucellosis by Month, Thailand, 2014

